Veikko Mikkonen

Maailmanrumpu

osa 1:

Sanansaaja

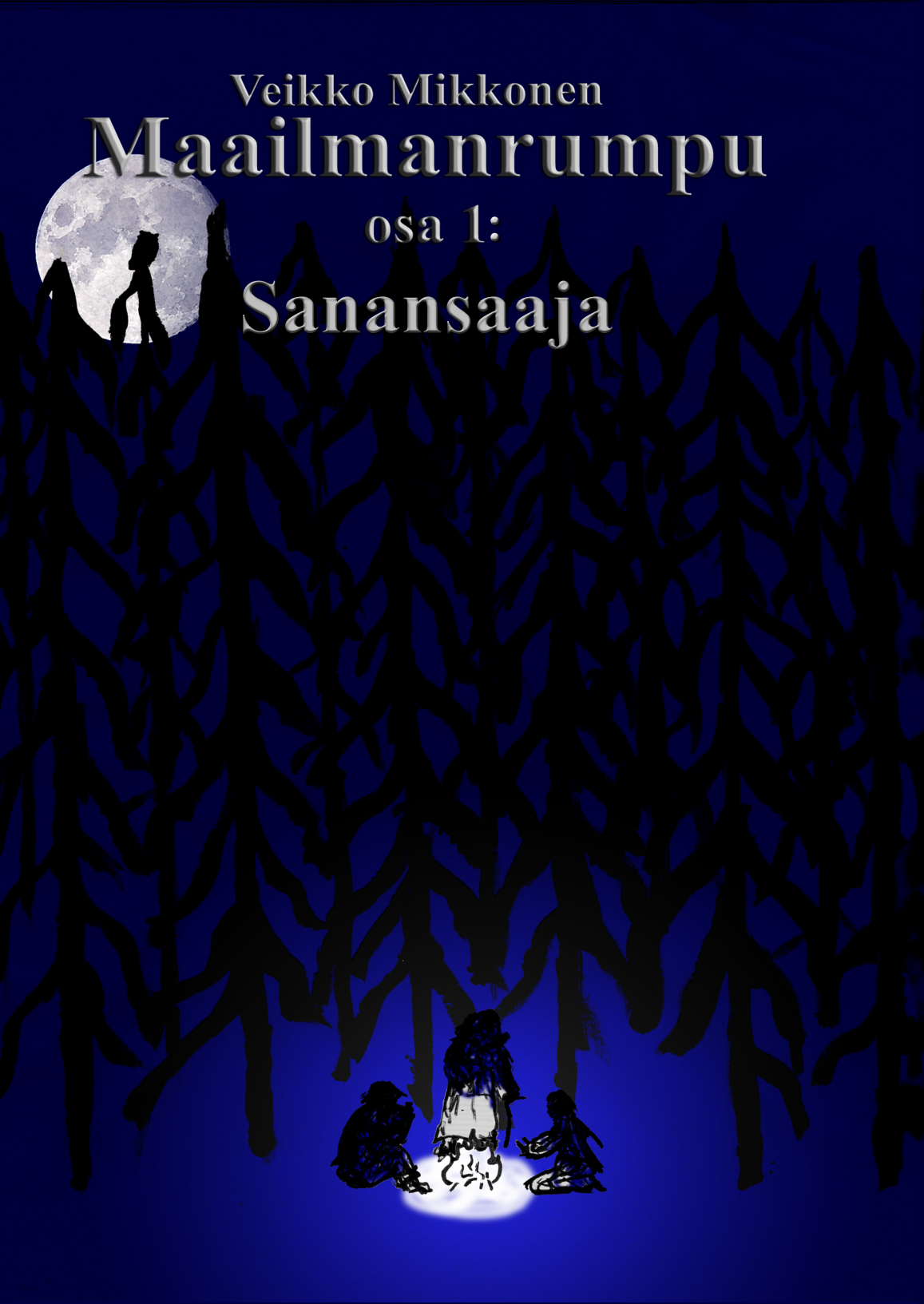

Veikko Mikkonen

Maailmanrumpu - Osa 1: Sanansaaja

BoD-kustannus

©2018 Mikkonen, Veikko

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-800-329-8

Tämä tarina on täysin fiktiivinen. Kaikki henkilöt, niin ihmiset kuin peikotkin ovat niinikään mielikuvituksen tuotetta eivätkä kuvaa mitään kansnanryhmää tai kulttuuria.

Tarina Salkko-pojasta ja peikosta on muunnelma tunnetusta kansansadusta, joka esiintyy ainakin saamelaisten, suomalaisten ja useiden muiden Euroopan kansojen keskuudessa eri variaatioina.

Kiitokset ystävälleni Anulle, joka auttoi laittamaan pilkut ja ne muut pikku ryökäleet oikeille paikoilleen. Taisin tosin siirtää suurimman osan takaisin sinne missä ne olivatkin. Förlåt.

Esinäytös

Tarinamme voisi alkaa kuvailemalla täydellisen hiljaista tammikuun yötä. Mutta se ei ala, sillä se, ettei yksikään elävä olento päästänyt ääntäkään, ei oikeastaan tehnyt siitä hiljaista – täysikuu loisti niin kirkkaasti, että sen kumotus oli melkein kuultavissa paksun hangen peittämillä kiveliöillä ja paukkuva pakkanen sai ilmassa olevan kosteuden jäätymään kimmeltäviksi hileiksi ja päästelemään helisevää ääntä. Tarkimmat kuulijat olisivat myös voineet vannoa, että taivaan täyttävät revontulet rätisivät, suhisivat ja kuiskailivat muinaisia tietojaan maiseman yllä.

Hiljaisuus oli siis suhteellista ja aloitamme seuraavasta näytelmästä:

Kituliaan männynkäppyrän oksalla istunut tunturipöllö kuulosteli. Se tunsi kyllä yläpuolellaan leimuavien revontulten kuiskeen, muttei välittänyt siitä tuon taivaallista, mikäli sanaleikki sallittaneen. Sitä kiinnosti toinen – mikäli sopii – paljon maallisempi ääni: Sopuli rapisteli pikku käytävissään sydäntalven hangen alla ruokaa etsien.

Pöllö kallisti ja käänteli päätään, paikallistaen ääntä, joka olisi ollut useimmille olioille täysin mahdotonta erottaa, mutta pöllölle kuin kapustan kolinaa puuropadassa. *Löytyi.*

Se hypähti oksaltaan ja levitti siipensä. Pari täysin äänetöntä siiveniskua ja se oli kohdalla. Nopea syöksy, naskalinterävät kynnet edellä hangen läpi. Hento vinkaisu kertoi, että isku oli

onnistunut. Pöllö nousi taas siivilleen ja lähti viemään saalista pesälleen. Sen pimeään harjaantuneet terävät aistit kuitenkin havaitsivat matkalla jotain erikoista – äänen, jota se ei ollut aiemmin kuullut. Jonkinlaisen vaikeasti kuvailtavan humahduksen ja tömähdyksen välimuodon. Erityisen kiusallisen tästä äänestä teki se, että pöllön yleensä niin tarkat korvat eivät erottaneet sen lähdettä. Lintu kaarteli hangen peittämän kivikummun laitamilla, jonka luota epäili äänen tulleen.

Se kuului taas, ja nyt pöllö sai tarkennettua lähdettä sen verran, että laskeutui tarkkailemaan kiviröykkiötä sen reunalla kituuttavan vaivaiskoivun latvaan. Pöllö kallisteli päätään ja oli kuulevinaan kivien rapinaa syvällä, syvällä kummun alla. Se tiesi, että kesäaikaan tuo outo rakennelma vilisi sopuleita ja myyriä, joille lukemattomat kivenkolot tarjosivat paljon suojaa.

Erikokoisista, nyrkin mittaisista lähes kyynärän kokoisiin irtokiviin saakka kasattu hökötys oli keskikokoisen peltoaukean kokoinen korkea kumpu, joka pisti silmään aukeasta ja paljaasta maasta. Pöllö ei tiennyt, kuinka syvälle irtokivet jatkuivat, eikä sitä, miksi sellainen ylipäänsä oli muutoin kiinteän kallioisessa tunturimaisemassa.

Se oli ollut siinä niin kauan kuin pöllö muisti, ja luultavasti pitkään sitä ennenkin. Suoraan sanottuna pöllön linnunaivot eivät käsitelleet ajatusta läheskään tuossa laajuudessa saati kirjavuudessa, vaan eläin lähinnä kallisteli päätään koivunkäkkärän nenässä ajattelematta yhtään mitään.

Pöllön miettiessä – *näyttäessä miettivän* – kivikasan tarkoitusta hangen alta, jostain kiviröykkiön uumenista kuului jälleen vaimea jymähdys, kuin sydämen lyönti maaemon povesta. Nyt se oli kuulevinaan, aivan omankin aistinsa rajamailta, kuin kivi olisi hierautunut toista vasten kaukana, kaukana alapuolellaan.

Sille tuli epämääräisen levoton olo, nälkäkin vaivasi, joten se nousi siivilleen ja vei pyydystämänsä sopulin pesäänsä, ruokaili ja heitti asian mielestään ilman suurempia ponnisteluja.

Yöt seurasivat toisiaan, kevät aikoi epäilemättä antaa odot-

taa itseään vielä pitkään näillä leveysasteilla, mutta aikanaan tunturipöllön pesimäaika koitti. Asiat sujuivat luonnollista rataansa, naaras hautoi munia ja pöllökoiraamme toimitti sopuleita.

Eräänä poikkeuksellisen myrskyisenä yönä, olisiko ollut toisena tai viimeisenä Tapion Viljanpuintina, tuuli painoi pöllön kurssiltaan ja se ajautui vahingossa arvoituksellisen kivikummun liepeille. Sen mieleen muistui epämääräinen tavallisesta poikkeava tapahtuma, ja se liiti muutaman kierroksen kasan ympäri.

Pöllön silmiin kiviröykkiö erottui mustana kiekkona ympäröivää valkoista lunta vasten. Lumi oli sulanut poikkeuksellisen aikaisin kasan päältä, vaikka muualla sitä oli vielä paksut kinokset. *Jokin oli nyt vialla.* Linnun mieleen ei useinkaan pälkähtänyt juuri muuta kuin sopuleita ja vastakkaisen sukupuolen etsintää ja saman hätistelyä. Mutta nyt sen pienet linnunaivot täytti tunne vääryydestä ja pelosta. Tunne iski niin voimakkaan lamaannuttavana, että pöllö unohti hallita liitoaan ja mätkähti lumihankeen.

Se nousi pian kinoksesta tuntien kummaa surinaa päässään. Aivan kuin sen silmien taakse olisi eksynyt revontulia kiemurtelemaan ja räiskähtelemään. "*Minä olen vaarassa"*, sanoi ajatus. Sen muodostuminen eläimen omassa päässä, ja ennen kaikkea sen ymmärtäminen, sai pöllön räpyttelemään pyöreitä silmiään useamman kerran. Se ymmärsi ensimmäistä kertaa, että se ei ymmärtänyt, mitä sille tapahtui.

Pöllö avasi nokkansa ja hengitti raskaasti, näytti kuin se olisi läähättänyt. Se yritti koota ajatuksiaan. Tässä vaiheessa niitä ei tosin paljoa ollutkaan, mutta ne olivat sen ensimmäiset ajatukset, joten ansaitkoon lintuparka hivenen armoa. Se käänsi katseensa etelään, otti pari juoksuaskelta kantavalla hangella ja lehahti äänettömästi lentoon. *Matkasta tulisi pitkä.*

Kivikummun alta kuului jälleen jymähdys.

Tarkkaileva helmenvalkea katse siirtyi kummun kuvajaises-

ta puukulhon yli pöydän toisella puolella kärsimättöminä tuijottaviin kasvoihin. Kuva kulhon väreilevällä nestepinnalla häilyvästä tunturimaisemasta häipyi.

"Kyllä", murahtivat halkeilleet huulet vastaukseksi kysyvälle katseelle ja vääntyivät tyytyväiseen virneeseen, paljastaen rivin isoja, keltaisia, halkeilleita hampaita. Vastausta odottanut hahmo nojautui taaksepäin istuimellaan. Sarvet kalahtelivat selkänojaan.

1. Lammasvilloja

Kesä oli ollut lämmin ja sateita oli saatu juuri sopivasti. Oras oli noussut komeasti. Eipä ollut kauaakaan siitä kun veljesten yhteinen ruishalme oli aaltoillut vainiossa kuin kultaisen järven pinta. Muuan miehenalku nojaili selkäänsä jokunen kesä takaperin pellolta nostettuun, nuorukaisen itsensä korkuiseen hiidenkiveen. Hän katseli tyytyväisenä vanhemman veljensä kanssa raatamaansa palstaa ja sen takana kohoilevia kutsuvia rintamaita.

Julistettakoon nuorukainen nyt mieheksi, ikää hänellä ei tosin ollut vielä kahtakymmentäkään, mutta tummahipiäisen Kallaksen hento parrantekele oli jo tekevinään tuloaan nenän ja alahuulen alle. Puolipitkät takkuiset hiukset totta tosiaan olivat mustat kuin nokikolarin tukistamat. Tummat silmät olivat ennemmin kapeat kuin pyöreät, hieman mantelin muotoon viittaavat. Kulmakarvat niiden yllä olivat siivon kapeat mutta selvälinjaiset, antaen hänen katseelleen keskittyneen sävyn. Posket olivat kapeat ja poskipäät erottuivat selvästi. Kallasta katsellessa tuli ensimmäisenä mieleen nilkoistaan puunoksaan ripustettu ja kesäksi venymään heitetty lappalainen.

Autuaasti unten mailla noihin aikoihin samoillut vanhempi veli, Niilas, oli puolestaan matalampi, mutta rotevampi, hipiältään vaalea harmaita silmiään myöten. Niissä asui rauhallinen ja harkitseva katse, kertakaikkinen vastakohta pikkuveljelleen.

Ennen kuin isä oli eksynyt metsään ja jäänyt sille tielleen, o-

li hän aina pitänyt Niilasta talon tulevana isäntänä. Järjestely ei ollut haitannut Kallasta lainkaan, olihan Niilas useamman vuoden vanhempi, lisäksi järkevä ja rauhallinen mies. Tokihan talon isännän rooli kuului luonnostaan vanhimmalle pojalle. Kallas oli varma, ettei itse olisi jaksanutkaan raataa ja raadattaa muita niin paljon ja määrätietoisesti kuin Niilas.

Ei Kallaskaan laiska ollut, mutta omasi vähemmän tasaisen luonteen sekä liiallisen tiedonjanon ja uteliaisuuden. Sellainen ei olisi sopinut talon isännälle. Eihän olisi mistään kotoisin, jos moinen käyttäisi aikansa kirjoja lukien ja kaiken maailman satuja ja loruja kuunnellen.

Kaiken lisäksi Kallasta oli aina vaivannut jokin outo kärsimättömyys. Hän ei millään tahtonut pysyä aloillaan ja pitkäveteiset, itseään toistavat työpäivät elonkorjuun tai kaskenteon parissa tuntuivat hänestä sietämättömiltä. Metsässä Kallas viihtyi. Siellä hänen levottomuutensa hiljeni hetkeksi. Tuntui kodikkaalta. Niilas ei juurikaan huomautellut pikkuveljen jatkuvasti livetessä talon töistä metsälle, varsinkaan, kun tämä kantoi sieltä kiitettävästi vaihtelua ruokapöytään. Turkiksiakin Kallas toi, joita saattoi laittaa markkinoille menevien kärryjen mukana myyntiin.

Nytkin Kallas oli metsään menossa, vaikka pimeä oli vasta vaihtumassa hämäräksi. Harmaan kuluneen sarkanutun kaulukset olivat käännetty pystyyn ja karvalakin reuhka oli painettu syvälle korville, suojaamaan yökylmältä. Elettiinhän jo kekrin jälkeistä loppusyksyä. Hän oli pysähtynyt hetkeksi nojailemaan pellonlaidalla seisovaan kiveen, silmäilemään sängelle niitettyä peltoa ja miettimään, mihin suuntaisi kulkunsa. Kallas nuuhkaisi kirpeää aamuilmaa, päätti kiertää Aapasuon reunoilta riekkoa kuulostelemassa, nousta Hiisivaaralle eteläpuolelta ja laskeutua länsipuolelta takaisin, niin hän voisi tarkistaa jänisansat samalla. Niissä oli yleensä lähes poikkeuksetta saalista, joten sitä olisi muutoin saanut kanniskella koko päivän suotta kontin painona.

Hän nosti kyseisen tuohikontin kiveltä ja heitti sen selkään-

sä, koppasi kallisarvoisimman aarteensa, isänsä kauan sitten valmistaman kaaripyssyn olalleen, nyppäsi vielä pystyyn unohtuneen rukiinkorren hampaidensa väliin ja oli näin valmis lähtemään.

Kallas rakasti luontoa ennen kaikkea aamuhämärässä, silloin se tuntui olevan täynnä muutakin elämää kuin kasveja ja eläimiä. Se tuntui olevan enemmän *hengissä*. Sen paremmin hän ei sitä kyennyt selittämään. Joka tapauksessa Kallas nautti jokaisesta kuulaasta hengenvedosta täysin rinnoin, ja olipa vähällä, ettei erehtynyt laulamaankin. Onneksi hän sai hillittyä itsensä, se olisi tuntunut sopimattomalta, melkein pyhäinhäväistykseltä, ja toisekseen kaikki eläjät kovaonnisia naapureita myöten olisivat paenneet hyvin vilkkaasti ja hyvin kauas. Kallas ei nimittäin ollut lainkaan laulumiehiä. Hän tyytyi hyräilemään hiljaa, tuskin kuiskausta voimakkaammin: *Lähen nyt miehistä mettälle, urohista ulkotöille...*

Matka Aapasuolle kulki jonkin matkaa vanhaa kärrytietä – seudun oikeastaan ainoaa tieksi kutsuttavaa väylää pitkin, jota käyttivät lähinnä Ristikylästä kulkevat turkiksen ostajat ja muut kaukaakulkijat. Paikallisilla oli taipumusta oikoa metsien läpi ja useimpien kylän talojen välillä kulkivatkin selkeät kinttupolkujen verkostot.

Mainittakoon tässä vaiheessa, että Kallaksen ja Niilaksen talon lisäksi kyläksi kutsuttavaan alueeseen kuului veljesten sedän pitämä paja, kourallinen muita torppia ja järven pohjoispuolella, Hiisivaaran laella, kököttävä Kaesa-muorin mökki. Mistään suuren maailman vilskeestä ei siis saattanut puhua tässä kylässä, jota kukaan ei ollut koskaan nähnyt tarpeelliseksi edes nimetä.

Kallas kuunteli palokärjen pärräämistä tietä ympäröivässä ikiaikaisessa kuusikossa. Tuuheat havut varjostivat tietä molemmin puolin niin, että välistä päivisinkin tuntui kuin olisi kulkenut hämärässä luolassa, jonka katosta siivilöityi vain kourallinen valon pisaroita.

Tuossa olikin suolle ja Hiisijärvelle vievä polku. Kallas astui

polulle ja sukeltautui metsän syliin. Tämä oli jälleen yksi osa ja syy hänen kiintymykseensä: Aina metsän reunan yli astuessaan hänestä tuntui kuin olisi tullut ovesta sisään lämpimään ja kodikkaaseen tupaan ja ulkopuolinen maailma olisi jäänyt menemisineen ja tulemisineen oven taa.

"Terve tultuani, metän ehtoinen isäntä", Kallas kuiskasi mielessään, kuten oli tottunut tekemään joka kerta metsään mennessään.

Polku laski loivasti kohti Hiisijärveä, jossa kyläläisillä oli tapana kalastaa. Mitään sen suurempaa aluejakoa tai muitakaan muodollisia sopimuksia siinä ei kyläläisten kesken tarvittu, kaikille oli sanomattakin selvää, että itse kukanenkin otti sen minkä tarvitsi, ja jos saalista tuli enemmän kuin talo jaksoi syödä, se annettiin naapurille. Näin oli ollut niin kauan kuin kukaan muisti, eikä kukaan nähnyt mitään syytä toimia toisin.

Järven luoteisreunan puronsuusta levittäytyi suurehko suo, jonka yli polku kulki pitkospuina pohjoisrannan laiturille ja kalasaunalle. Tällä kertaa Kallasta ei kiinnostanut lähteä ylittämään suota, vaan hän lähti kiertämään metsän ja suon rajaa pitkin pysytellen vesakon suojassa. Hän veikkasi auringonnousuun olevan vielä jonkin aikaa ja arveli yhyttävänsä riekot vielä aamutoimiltaan suoaukealta.

Kallas hiljensi jo ennestään vaimeita askeliaan lähes äänettömäksi hiivinnäksi. Se oli vuosien ja vuosien harjoittelun tulosta – isä oli kuljettanut Kallasta ja Niilasta metsällä miltei siitä asti, kun pojat olivat oppineet kävelemään. Hiipimällä metsästettäessä veljesten roolit kääntyivät päälaelleen; Niilas ei koskaan oppinut liikkumaan yhtä äänettömästi ja huomaamatta kuin Kallas. Ulospäin ei juurikaan näkynyt, että tämä turhautti Niilasta jossain määrin. Mutta järkevänä miehenä hän oli jättänyt metsästyksen sille, joka sen osasi ja keskittyi siihen, minkä itse taisi parhaiten.

Nuorukainen kuulikin tutun pärpätyksen parin sadan sylen päästä. Kallas painautui enemmän kumaraan, eikä voinut estää sydäntään alkamasta lyödä kiivaammin. Hän sulki silmänsä ja

hengitti pari kertaa rauhallisesti ja syvään. Kallas oli huomannut, että vaikka ruumis liikkuisikin äänettömästi, mutta mieli olisi hätäinen ja rauhaton, riistan lähelle hiipiminen ei kerta kaikkiaan onnistunut. Suonlaidan vesakon suojissa pysytellen, jokaista askelta tunnustellen hän pääsi vaaksa vaaksalta lähemmäs. Matkaa parven luo ei ollut enää sataakaan syltä, kun eteen tuli majavan kaatama koivu. Sitä olisi erittäin hankala ylittää päästämättä paljastavaa ääntä.

Kallas painui polvensa varaan punnitsemaan vaihtoehtojaan. Puolen tusinan riekon parvi jatkoi häiriintymättä kisailuaan suolla. Yksi koiras lehahti suomättäällä kasvavaan koivunkonkeloon etsimään urpuja. Kallas katseli tätä miettiväisenä, ja ikään kuin itsekään asiaa ajattelematta laskeutui istualleen ja pujotti saappaansa kärjen jousen jalustimeen. Hitaasti, lähes hartaasti hän nojautui koko selällään niin kauas taaksepäin, että jousen jänne tapasi rahkan.

Hän nousi taas polvilleen katse tiukasti koivun oksalla istuvassa riekossa. Käsi siirtyi lonkalla roikkuvalle tuohiselle viinelle ja hapuili ensin tylppäkärkistä kolkkanuolta. Teräskärkinen saattaisi rikkoa lihaa tarpeettomasti, mutta lentäisi vakaammin ja pidemmälle. Kallas arvioi matkaa olevan piirun verran alle seitsemänkymmentä syltä, joten hän valitsi teräsnuolen ja asetti sen äänettömästi kuurnalle. Hän nousi niin korkealle kuin polvillaan pääsi, asetti jalkajousen perän perinteiseen tapaan kainaloonsa, tähtäsi nuolen kärki silmänsä tasalla ja empi hetken.

Riekko näkyi lähes pistemäisenä maalina tältä matkalta. Jousi oli tarkka ja tehokas pitkilläkin matkoilla ja Kallas kehittynyt sen erittäin taitavaksi käsittelijäksi, mutta seitsemänkymmentä syltä linnun kokoiseen maaliin oli lähes mahdoton laukaus. Nyt alkoi vielä tuullakin; vesakon vähät lehdet kahisivat vaimeasti, mutta kuitenkin sen verran, että Kallas arveli tuulen vievän nuolen mennessään. *No, nuolihan se vain on, ja lähemmäs ei kuitenkaan pääsisi aiheuttamatta liikaa melua, joten yhtä hyvin saattoi yrittää.*

Kallas hengitti syvään, puhalsi keuhkonsa puolittain tyhjiksi ja pidätti hengitystään. Tuntui kuin tuulikin olisi hiljennyt seuraamaan tuota pientä urotekoa ihmisten joutavien puuhien joukossa. Kuin koko metsä olisi pidättänyt henkeään Kallaksen mukana. Hän oli itse niin keskittynyt, ettei edes huomannut asiaa.

"Minkä silmä ylentää, sen jousi alentakoon, minkä käsi alentaa, sen nuoli ylentäköön", hän kuiskasi hiljaa ja puristi hitaasti pitkää liipaisinta aseen tukin alla.

Vihainen sivaltava ääni ja nuoli lähti lyhyesti ja kimeästi viheltäen matkaan. Kallas seurasi nuolen kaarta epäuskoisena ja valmistautui jo painamaan mieleensä paikan, johon se suossa uppoaisi. Eihän hän halunnut lopullisesti haaskata isotöistä nuolta hulluihin laukauksiin. Vaimea tupsahtava ääni sai hänen silmänsä laajenemaan epäuskosta. Laukaus oli kuin olikin osunut riekkoon ja se lennähti taaksepäin pudoten suomättäälle.

Muu riekkoparvi pölähti lentoon ja kiersi suonlaitaa korkeutta keräten, kunnes häipyi siivet paukkuen metsän syvyyteen. Kallas nousi päätään puistellen, huvittuneena joutavan leikin odottamattomasta lopputuloksesta. *Tuurilaukaus, ilman muuta, mutta mikä tuuri!*

Syvemmällä metsässä näytelmää seurannut hahmo nyökkäsi hitaasti hyväksynnästä ja vetäytyi ääneti puiden varjoihin.

Kallas saapui kituvalle koivulle ja löysi nuolen lävistämän riekon. Kallas irrotti nuolen, puhdisti linnun ja nosti sen konttiinsa. Sitten hän katsoi nuoltaan:

"Sinut minä nimeän; Tuulensyöjä olet tästä lähin. Pyydä vastakin yhtä tarkasti."

Nuoli ei osoittanut minkäänlaisia vastustuksen, saati hyväksynnänkään merkkejä moiselle eleelle, joten Kallas kohautti olkapäitään ja pujotti nuolen takaisin viineensä.

Tuskin oli aihetta koettaa onneaan sen enempää suolla, joten Kallas suuntasi kulkunsa pitkospuille, kohti järven pohjoisran-

Seikkailun ensimmäinen osa.
Lapista kuuluu kummia: Salaperäiset Jotunit ovat aikeissa palata maailman tälle rummunkalvolle.
Menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus ovat vaakalaudalla, joten tilannetta lähtevät korjaamaan nuori miehenalku, ikääntyvä seppä ja hyvän aikaa sitten ikääntynyt muori. Valitettavasti kumppanusten matkaa vaikeuttamaan havahtuvat myös Jotunien kaukaiset jälkeläiset.

Maailmanrumpu on aidosti kotimaista, vanhojen kansantarujen ja -uskomusten innoittamaa elämänmakuista fantasiaa. Kuten on tiedettyä, elämä maistuu niin huumorilta, ystävyydeltä ja perheeltä kuin katkeralta surulta, menetykseltä, pelolta ja raskailta ponnisteluitakin. Ja toisinaan sahdilta.

"Pidätkö minua vanhana hölmönä? Hölmö saatan olla, mutta vanhaksi en rupea, tiedä se!"
-Kaesa-muori

"Sinä osaat olla yhtä salakähmäinen kuin kiimainen hirvisonni vatukossa!"
-Rautahapsi

"Ei kuolema ole elämän vihollinen tai vastakohta. Elämättä jättäminen on."
-Umpisilmä

ISBN: 978-952-800-329-8

9 789528 003298